

FYZIKÁLNO-CHEMICKÁ ANALÝZA NIEKTORÝCH SÚSTAV DÔLEŽITÝCH Z HĽADISKA VÝROBY HLINÍKA (V) LIKVIDUS KRYOLITOVÉHO UHLA SÚSTAVY $\text{Na}_3\text{AlF}_6 - \text{AlF}_3 - \text{Al}_2\text{O}_3 - \text{NaCl}$

K. MATIAŠOVSKÝ, M. MALINOVSKÝ

Ústav anorganickej chémie Slovenskej akadémie vied v Bratislave
Katedra anorganickej technológie Slovenskej vysokej školy technickej
v Bratislave

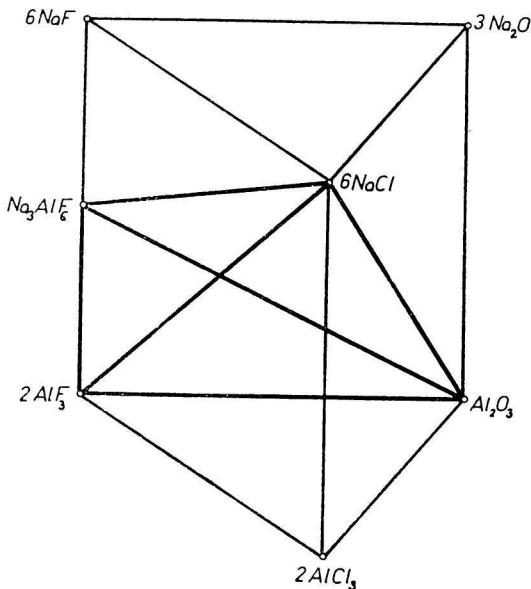
Úvod

V práci sa sleduje súčasný vplyv prísad AlF_3 a NaCl na zníženie teploty primárnej kryštalizácie tavenín sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6 - \text{Al}_2\text{O}_3$ a na rozpustnosť Al_2O_3 v tavenine.

Pôsobenie prísady AlF_3 sa už podrobne preštudovalo [1—3]. Podľa A. I. Belajeva [3] prísada AlF_3 do elektrolytu na výrobu hliníka znižuje teplotu primárnej kryštalizácie a špecifickú váhu taveniny a zväčšuje medzifázové napätie na rozhraní hliník—elektrolyt, čo sa prejaví znížením rozpustnosti hliníka v elektrolyte. Preto sa dnes pri výrobe hliníka bežne používajú „kyslé“ elektrolyty, t. j. elektrolyty s K.P. < 3. Na druhej strane pri vysokej koncentrácii AlF_3 v elektrolyte sa straty na hliníku zvyšujú v dôsledku reakcie $2 \text{Al} + \text{Al}^{3+} \rightleftharpoons 3 \text{Al}^+$, rovnováha ktorej sa pri zvyšovaní koncentrácie trojmocných katiónov Al^{3+} posúva vpravo. Prísada AlF_3 znižuje i elektrickú vodivosť elektrolytu.

Vplyv prísady NaCl sa doteraz nepreštudoval systematicky. Na základe niektorých meraní, zatiaľ predovšetkým informatívneho charakteru [3, 4, 9], možno túto prísadu považovať za nádejnú najmä so zreteľom na niektoré parametre (napríklad elektrickú vodivosť), na ktoré AlF_3 pôsobí nepriaznivo. Sledovanie súčasného vplyvu oboch prísad je dôležité aj vzhľadom na predpoklad uvedený v našej predchádzajúcej práci [6], že prísada NaCl bude mať za následok zvýšenie aktivitného modulu $a_{\text{Na}^+}/a_{\text{Al}^{3+}}$ v elektrolyte, čo by pri elektrolýze mohlo viesť k nepriaznivému ovplyvneniu reakcií na katóde. Preto zvýšenie aktivity a_{Na^+} sa bude pravdepodobne musieť kompenzovať zvyšovaním koncentrácie AlF_3 v elektrolyte, t. j. znižovaním K.P. Z tohto hľadiska bolo potrebné ako podklad pre ďalší výskum zostrojiť likvidus sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6 - \text{AlF}_3 - \text{Al}_2\text{O}_3 - \text{NaCl}$.

Táto sústava je priestorovým rezom štvorzložkovej recipročnej sústavy Na^+ , $\text{Al}^{3+} \parallel \text{F}^-$, Cl^- , O^{2-} (obr. 1). Sledovaná oblasť koncentračného štvorstena sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ (obr. 2) je ohraničená časťami troch hrán zodpovedajúcich dvojzložkovým sústavám $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3$, $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3$ a $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—NaCl}$ a kryolitovými uhlami koncentračných trojuholníkov trojzložkových sústav $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3$, $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—NaCl}$ a $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$.

Obr. 1. Štvorzložková recipročná sústava Al^{3+} , $\text{Na}^+ \parallel \text{F}^-$, Cl^- , O^{2-} .

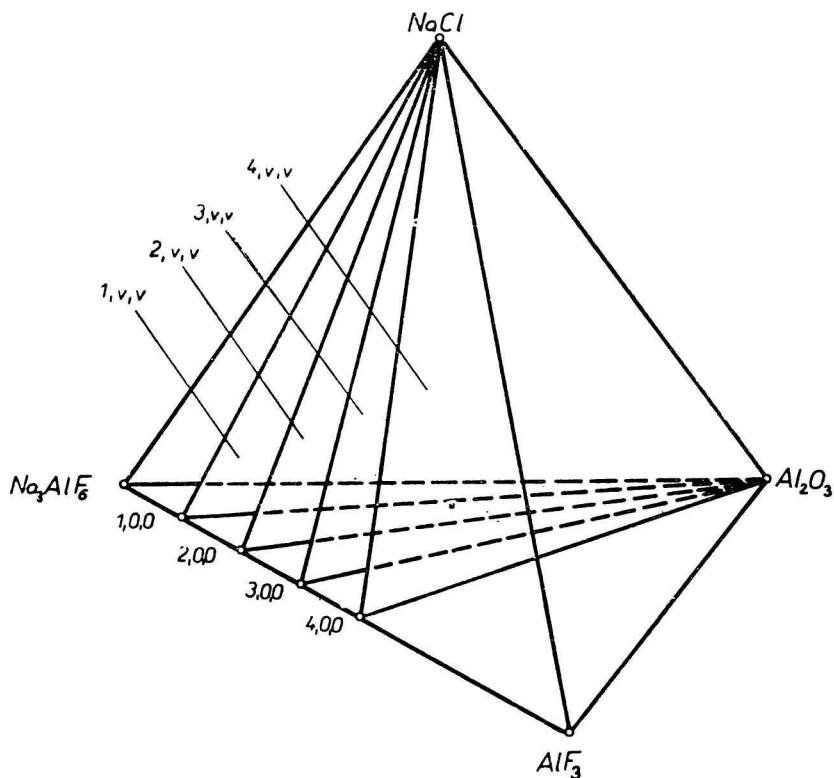
Sústava $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3$ sa viackrát preštudovala buď samostatne, alebo ako časť sústavy NaF—AlF_3 . Údaje rozličných autorov sú zhrnuté v práci [1]. V poslednom čase zostrojil fázový diagram tejto sústavy N. W. F. Phillips [9]. Zostrojený diagram je v dobrom súlade s údajmi v práci [1].

Sústavu $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3$ preštudovali viacerí autori [1, 2, 8]. Sústavu $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—NaCl}$ preštudoval N. W. F. Phillips [9] a autori [5].

Fázový diagram trojzložkovej sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3$ zostrojil G. A. Abramov so spolupracovníkmi [1]. Likvidus sústavy zostrojil aj N. W. F. Phillips [9]. Údaje obidvoch autorov sa značne rozchádzajú.

Likvidus sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ zostrojil N. W. F. Phillips [9] a autori [6].

Sústava $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—NaCl}$, pokiaľ nám je známe, doteraz sa nepreštudovala.

Obr. 2. Koncentračný štvorsten sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ s vyznačením sledovaných rovinných rezov.

Experimentálna časť

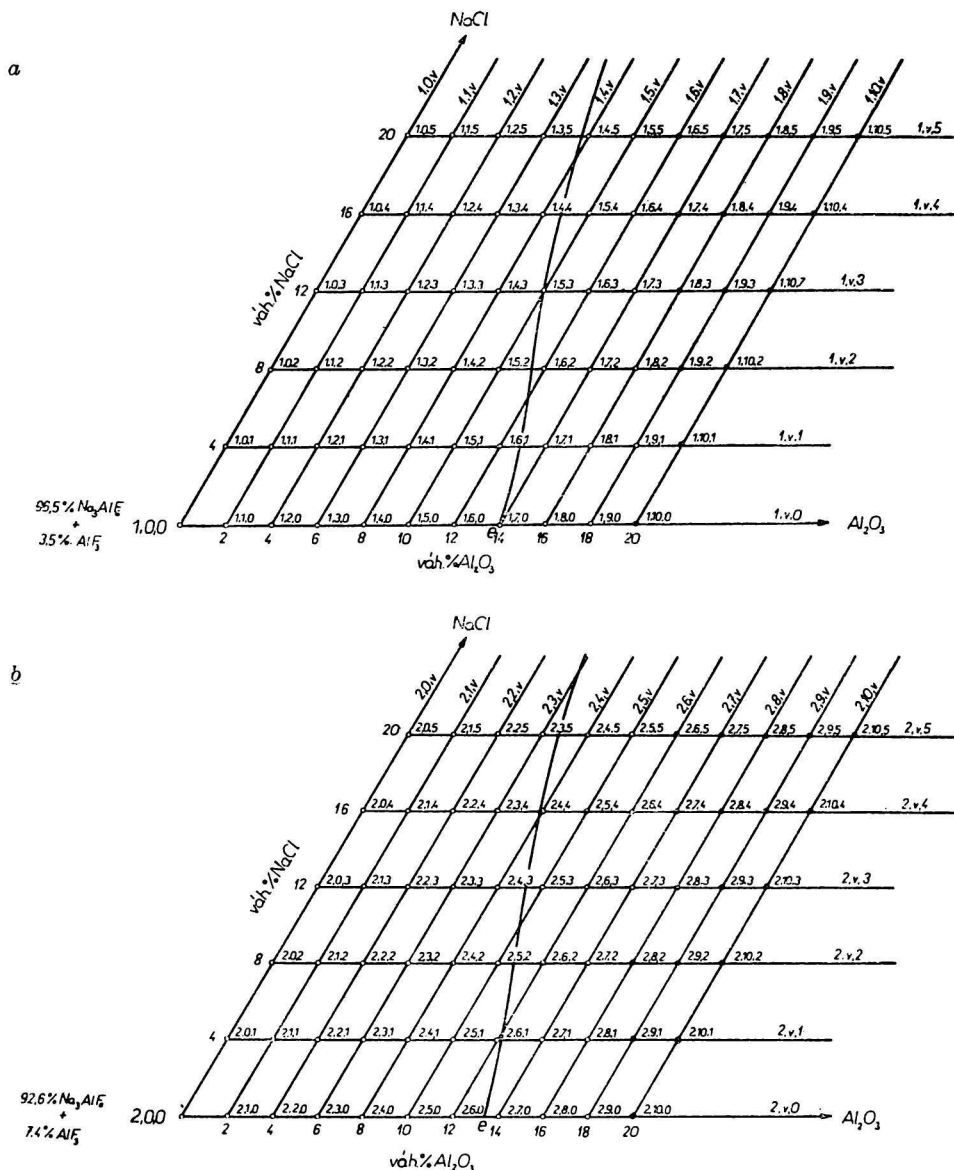
Kryolitový uhol sústavy sa preštudoval vizuálnou metódou a metódou termickej analýzy. Pracovný postup, použité chemikálie a zariadenie boli rovnaké ako pri práci [5, 6].

Ako hranice sledovanej oblasti sa volili tieto koncentrácie zložiek: 16,6 % AlF_3 ,* 20 % Al_2O_3 , 20 % NaCl , Na_3AlF_6 do 100 %. Koncentrácia 16,6 % AlF_3 v sústave $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3$ odpovedá K.P. = 2. Vyššie koncentrácie AlF_3 sa v praxi nepoužívajú. Pre voľbu hraničných koncentrácií Al_2O_3 a NaCl slúžili rovnaké kritériá ako v práci [6].

V koncentračnom štvorstene sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ sa viedli vrcholmi Al_2O_3 a NaCl štyri rovinné rezy (obr. 2), ktoré pretínajú stranu $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3$ v bodoch 1,0,0; 2,0,0; 3,0,0 a 4,0,0, odpovedajúcich K.P. = 2,75 (= 3,5 % AlF_3 — rez 1,v,v), K.P. = 2,5 (= 7,4 % AlF_3 — rez 2,v,v), K.P. = 2,25 (= 11,8 % AlF_3 — rez 3,v,v) a K.P. = 2 (= 16,6 % AlF_3 — rez 4,v,v). Likvidus kryolitového uhla hraničnej sústavy sa zostrojil pri štúdiu sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—CaF}_2\text{—NaCl}$ [6].

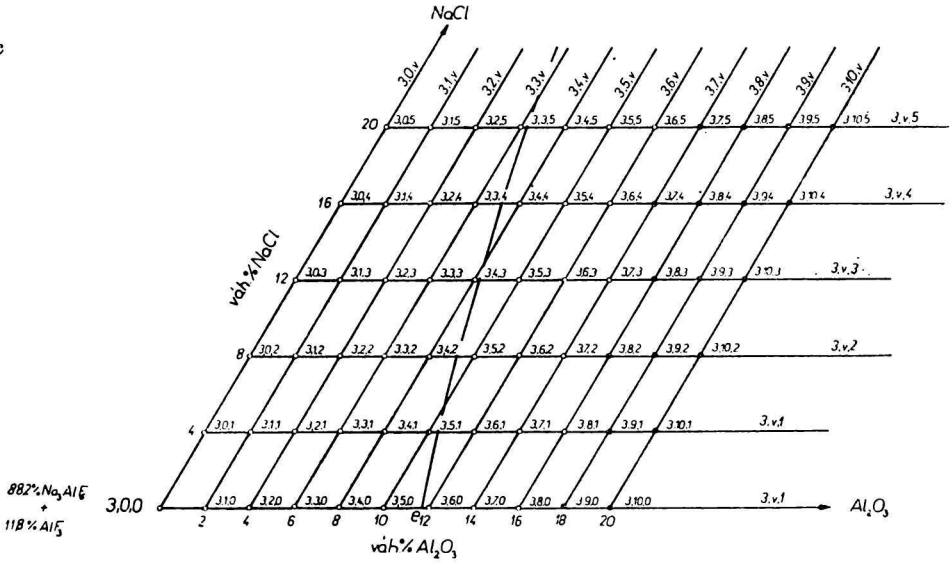
* Koncentrácie zložiek sú vyjadrené vo váhových %.

V koncentračných trojuholníkoch týchto rezov sa sledovalo dovedna 185 vzoriek, ktorých figuratívne body sú priesečníkmi priamkových rezov odpovedajúcich izokoncentrátam 2, 4 ..., 20 % Al_2O_3 a izokoncentrátam 4, 8 ..., 20 % NaCl . Koncentračné trojuholníky rovinných rezov s vyznačením priamkových rezov a figuratívnych bodov sledovaných vzoriek sú na obr. 3.

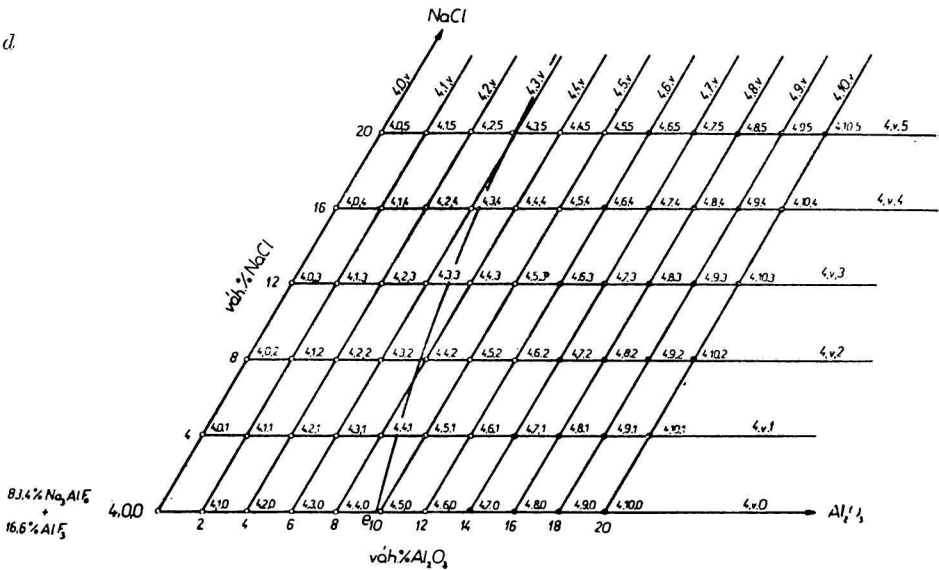

Obr. 3. Kryolitový uhol koncentračných trojuholníkov
a — rez 1, v, v; b — rez 2, v, v;

c

d

rovinných rezov s vyznačením priamkových rezov a bodov.

c — rez 3, v, v; d — rez 4, v, v.

Vzorok s teplotou primárnej kryštalizácie vyššou než 1050 °C (vzorok, ktorých figuratívne body sú v koncentračných trojuholníkoch na obr. 3 označené plným čiernym krúžkom) sa nesledovali, keďže by to bolo zbytočné vzhľadom na zameranie našej práce. Rezy a body sú označené rovnakým spôsobom ako v práci [7] a v predchádzajúcich prácach. Ako jednotky dĺžky sa pre jednotlivé zložky volili: pre Al_2O_3 2 %, pre NaCl 4 %; pre AlF_3 body odpovedajúce K.P. = 2,75; 2,5; 2,25 a 2.

Diskusia

Na základe nameraných hodnôt sa zostrojili likvidusy priamkových rezov prislúchajúcich rovinným rezom 1, v, v (obr. 4), 2, v, v (obr. 5), 3, v, v (obr. 6) a 4, v, v (obr. 7). Likvidusy sú označené rovnako ako odpovedajúce priamkové rezy v koncentračných trojuholníkoch rovinných rezov.

Likvidusy kryolitového uhla rovinných rezov 1, v, v — 4, v, v (obr. 9—12) sa zostrojili metódou vyhodnotenia likvidusov priamkových rezov.

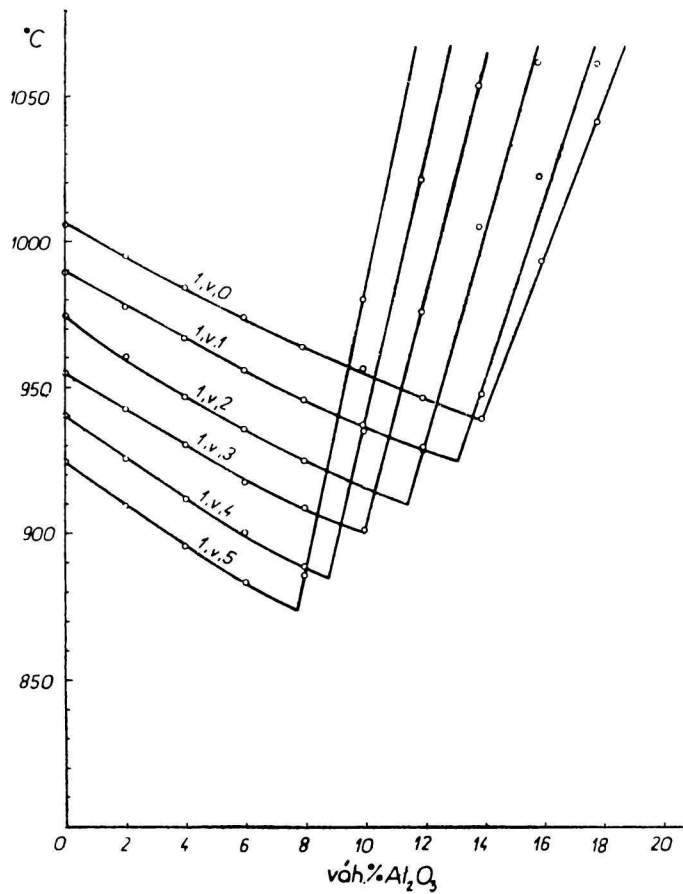
Pri porovnaní zostrojených likvidusov je zrejmé, že majú rovnaký charakter ako likvidus kryolitového uhla sústavy Na_3AlF_6 — Al_2O_3 —NaCl (obr. 8). Na likvidusoch všetkých rezov vystupujú dve oblasti primárnej kryštalizácie, ktoré sa stykajú v čiare sekundárnej kryštalizácie $\text{Na}_3\text{AlF}_6 + \text{Al}_2\text{O}_3$. Oblasť primárnej kryštalizácie Na_3AlF_6 je ohraničená stranami koncentračného trojuholníka a čiarou sekundárnej kryštalizácie. Oblasť primárnej kryštalizácie Al_2O_3 je charakterizovaná silným sklonom likvidusa.

Z priebehu čiary sekundárnej kryštalizácie na všetkých diagramoch je zrejmé, že prísada NaCl znižuje rozpustnosť Al_2O_3 v kryolite, prípadne v taveninách sústavy Na_3AlF_6 — AlF_3 , a to či ide o rozpustnosť v bode, ktorý je priesečníkom izokoncentráty NaCl s čiarou sekundárnej kryštalizácie, alebo ide o izotermickú rozpustnosť (rozdiel medzi obidvoma hodnotami je malý v dôsledku silného sklonu likvidusa v oblasti primárnej kryštalizácie Al_2O_3). Stupeň zníženia rozpustnosti Al_2O_3 sa dá jednoducho odčítať z príslušných grafov na obr. 8—12.

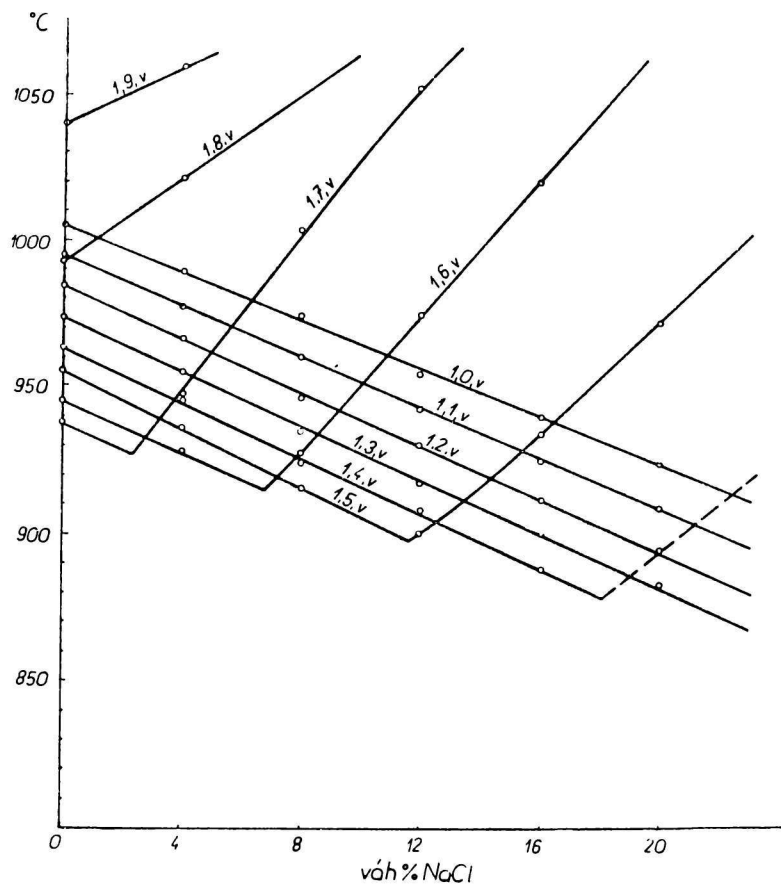
Na druhej strane prísada NaCl spôsobuje značné zníženie teploty primárnej kryštalizácie tavenín sústavy Na_3AlF_6 — AlF_3 — Al_2O_3 . Napríklad pri K.P. = 2,75 znižuje prísada 20 % NaCl teplotu primárnej kryštalizácie Na_3AlF_6 zhruba o 90 °C. V prípade primárnej kryštalizácie Al_2O_3 je tento rozdiel ešte výraznejší, avšak táto oblasť neprichádza do úvahy pre praktické využitie pri výrobe hliníka.

Prísada AlF_3 pri posudzovaní na základe rovnakých kritérií (zníženie rozpustnosti Al_2O_3 , zníženie teploty primárnej kryštalizácie) pôsobí podobne, pričom vplyv AlF_3 na zníženie teploty primárnej kryštalizácie, ako aj rozpustnosti Al_2O_3 je menší než vplyv NaCl.

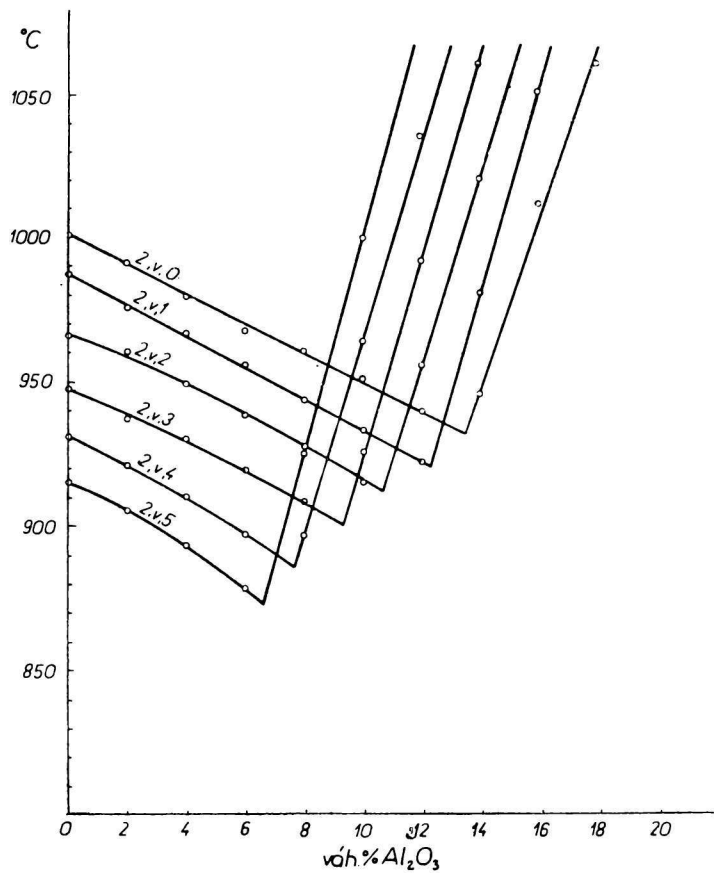
Pri porovnaní likvidusov kryolitových uhlov (obr. 8—12) je zrejmé, že čiara sekundárnej kryštalizácie $\text{Na}_3\text{AlF}_6 + \text{Al}_2\text{O}_3$ sa so stúpajúcou koncen-

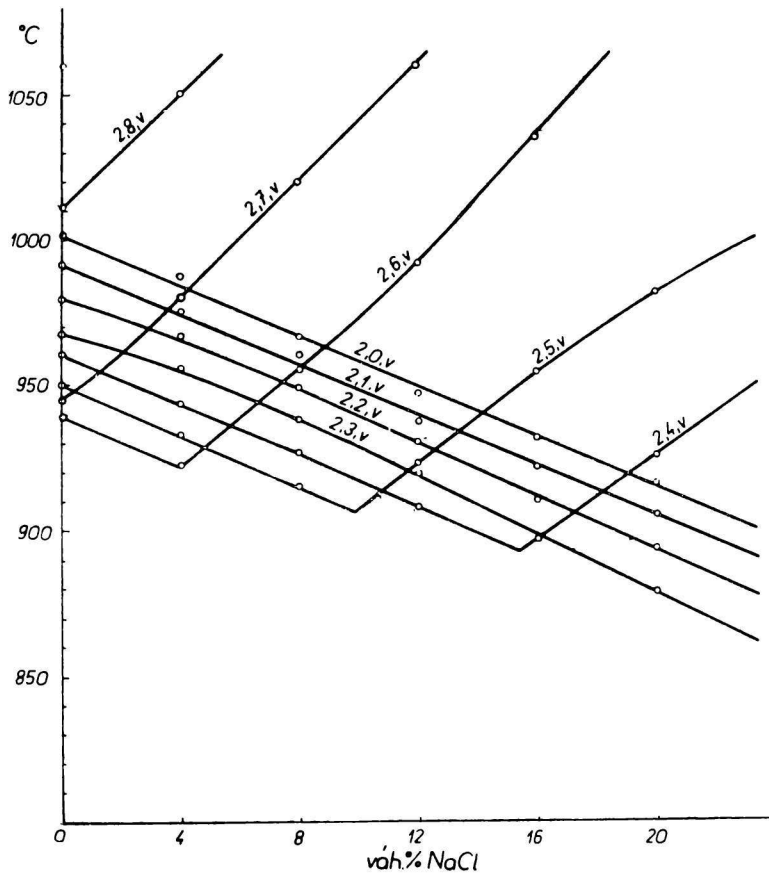
Obr. 4a. Likvidusny rezov 1,v,0 — 1,v,5.

Obr. 4b. Likvidusny rezov 1,0,v — 1,9,v.

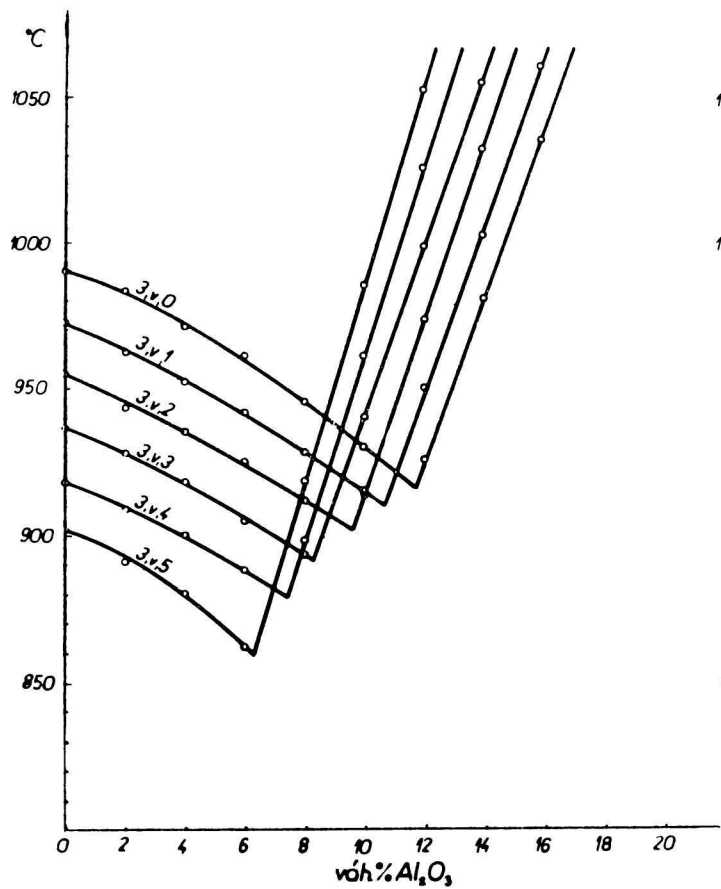

Obr. 5a. Likvidusy rezov 2, v, 0 — 2, v, 5.

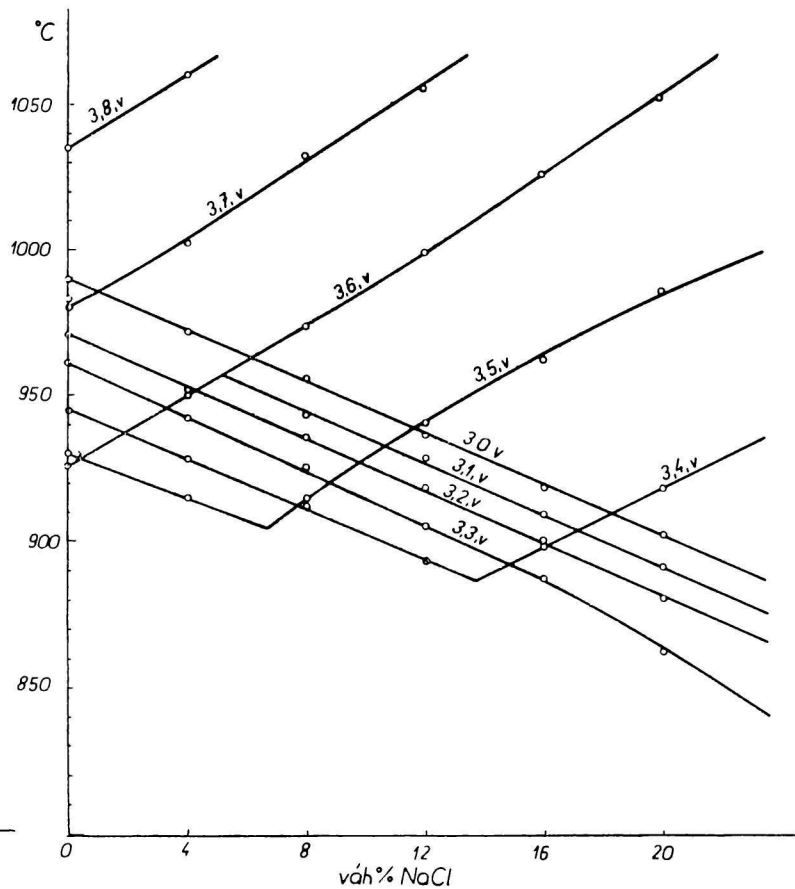

Obr. 5b. Likvidusy rezov 2, 0 v — 2, 8, v.

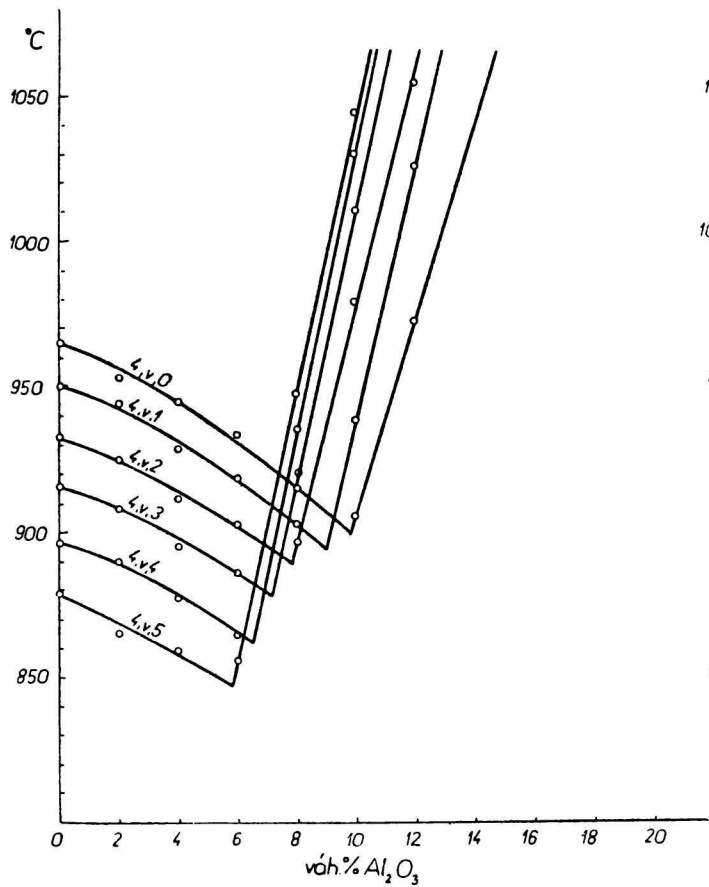

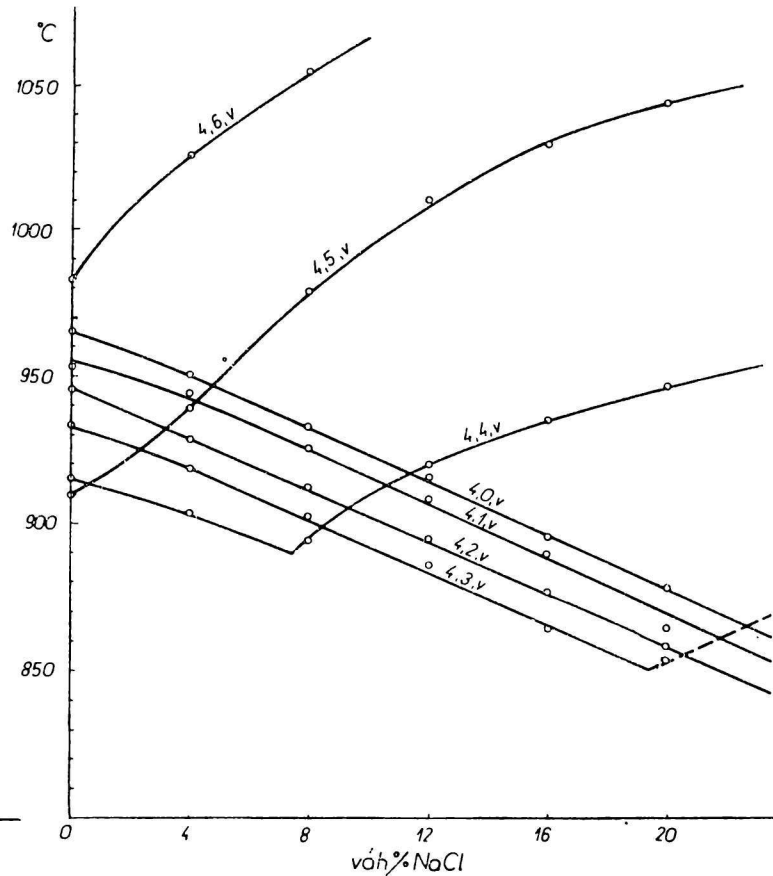
Obr. 6a. Likvidusy rezov 3, v, 0 — 3, v, 5.

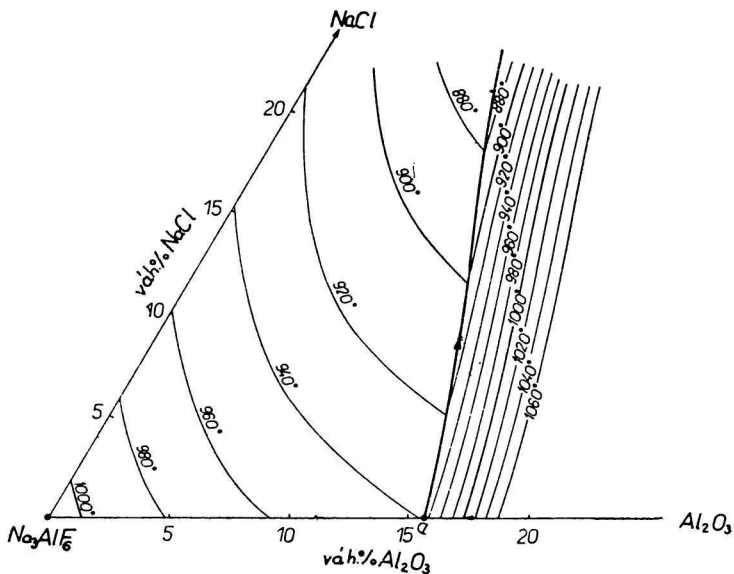
Obr. 6b. Likvidusy 3, 0, v — 3, 8, v.

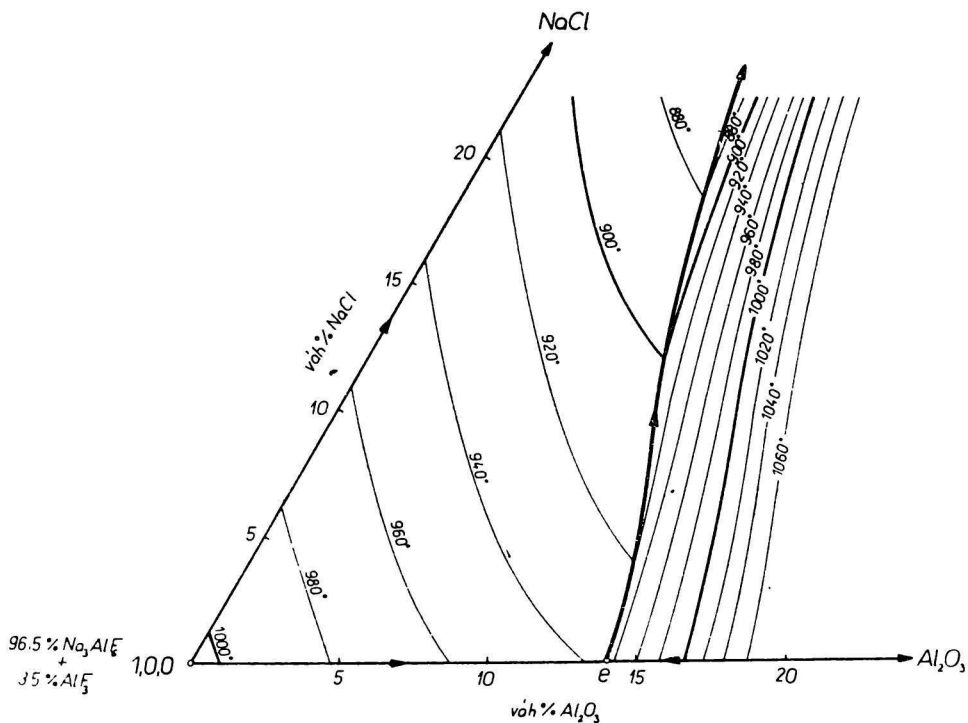
Obr. 7a. Likvidusy rezov 4,v,0 — 4,v,5.

Obr. 7b. Likvidusy rezov 4,0,v — 4,6,v.

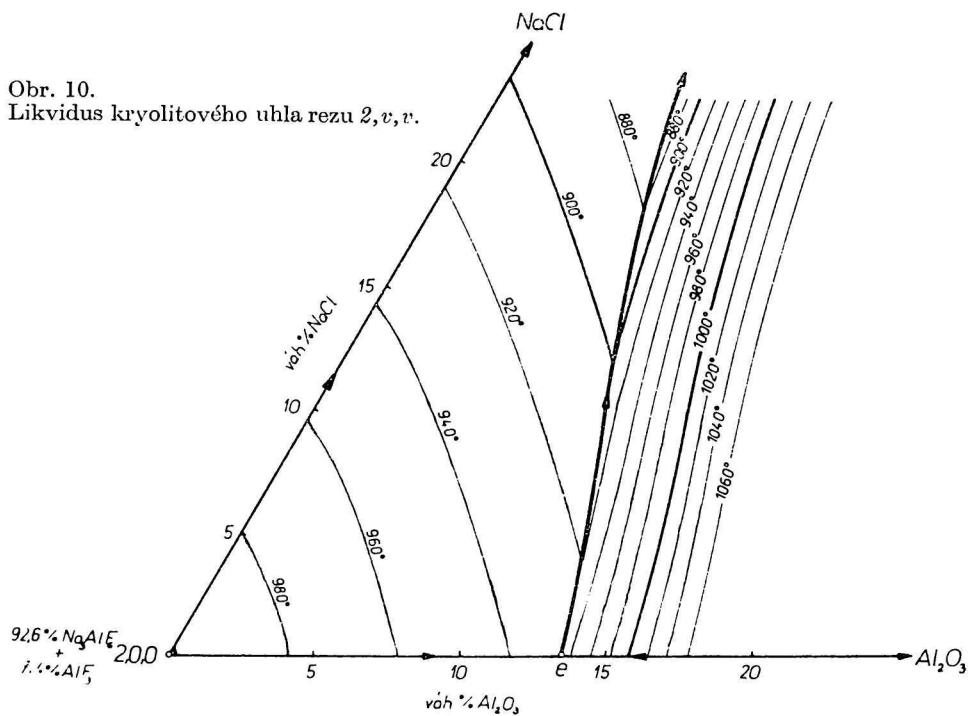

Obr. 8. Likvidus kryolitového uhla systému Na_3AlF_6 - Al_2O_3 - NaCl .

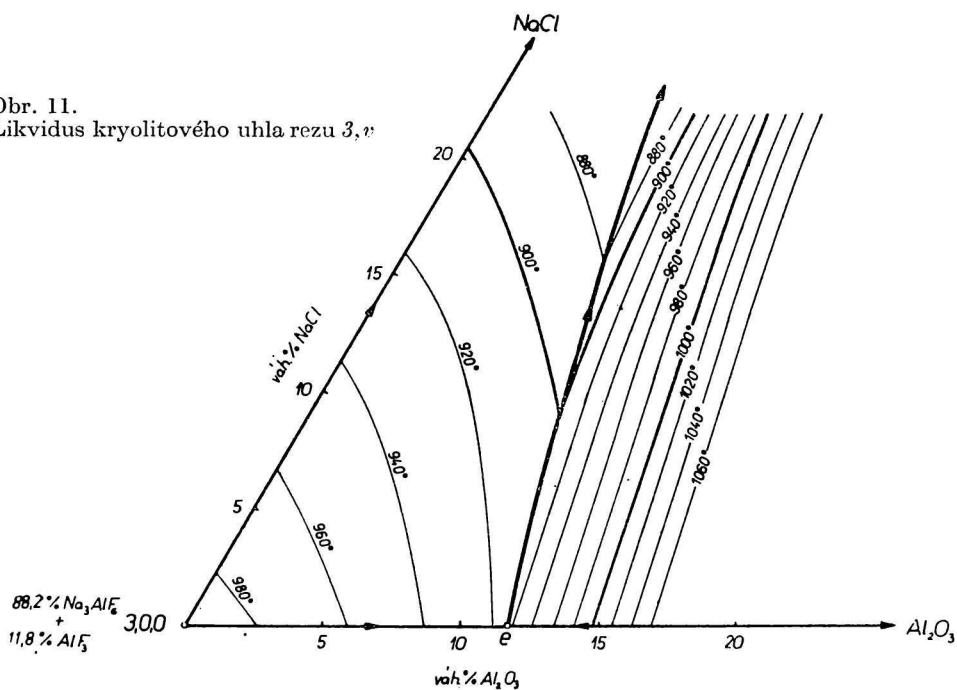

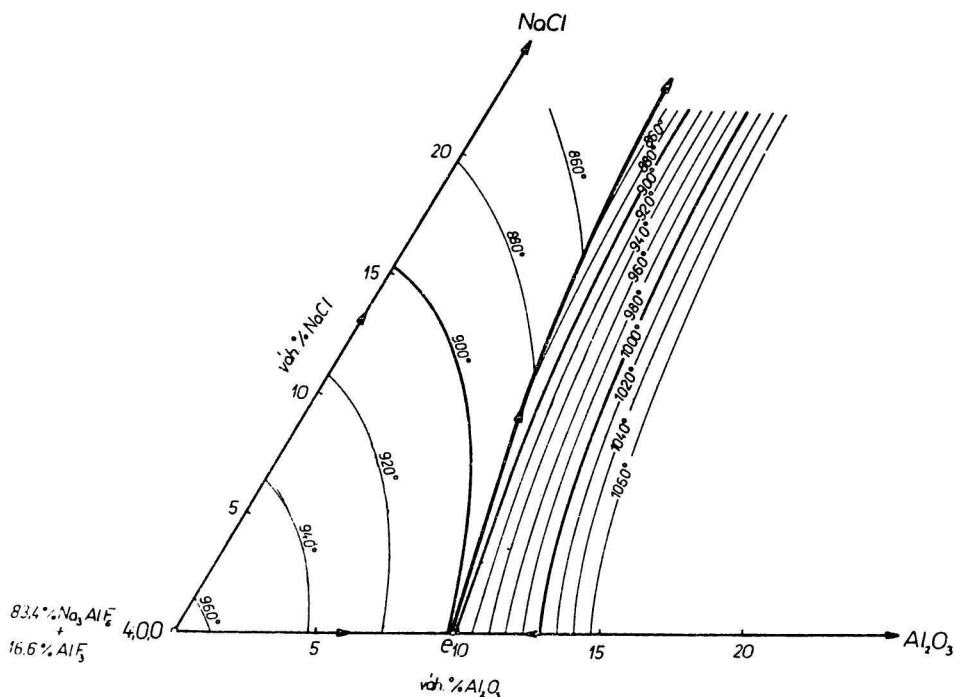
Obr. 9. Likvidus kryolitového uhla rezu I, v, v.

Obr. 10.
Likvidus kryolitového uhla rezu 2, v, v.

Obr. 11.
Likvidus kryolitového uhla rezu 3, v

Obr. 12. Likvidus kryolitového uhla rezu 4, v, v.

tráciou AlF_3 posúva smerom do oblasti nižšej koncentrácie Al_2O_3 . Tento posun odpovedá poklesu rozpustnosti Al_2O_3 v sústave Na_3AlF_6 — AlF_3 — Al_2O_3 . Hraničné rezy 1, v, 0 — 4, v, 0 (obr. 4a—7a) sú súčasne rezi sústavy Na_3AlF_6 — AlF_3 — Al_2O_3 , ktorú preštudoval G. A. Abramov [1]. Likvidusy týchto rezov sú v dobrom súlade s fázovým diagramom v práci [1]. Zloženie priesečníkov obidvoch vetiev likvidusa týchto rezov odpovedá zloženiu príslušných bodov na čiare sekundárnej kryštalizácie $\text{Na}_3\text{AlF}_6 + \text{Al}_2\text{O}_3$ na fázovom diagrame, pričom teploty týchto bodov sú o 0—15 °C vyššie ako na fázovom diagrame sústavy Na_3AlF_6 — AlF_3 — Al_2O_3 . Tento rozdiel je pravdepodobne dôsledkom toho, že autori fázového diagramu sa zamerali na preštudovanie predovšetkým tej časti fázového diagramu, ktorá určuje charakter sústavy, a kryolitový uhol sledovali menej podrobne, napriek tomu, že táto oblasť je z praktického hľadiska najdôležitejšia.

Z uvedeného je zrejmé, že súčasné použitie prísad AlF_3 a NaCl by umožnilo podstatne znížiť teplotu primárnej kryštalizácie elektrolytu, čo má podľa A. I. Belajeva [3] veľký význam so zreteľom na zvyšovanie intenzity prúdu a tým aj produktivity hliníkových elektrolyzéro.

Na druhej strane zo zostrojených likvidusov rezov 1, v, v — 4, v, v vyplýva, že prísada NaCl, ako aj AlF_3 silne znižuje rozpustnosť Al_2O_3 v tavenine. Zloženie eutektika v sústave $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3$ je 15,7 % Al_2O_3 , čo odpovedá rozpustnosti Al_2O_3 v kryolite pri teplote eutektickej kryštalizácie (939 °C) [6].

V tavenine o K.P. = 2 (16,6 % AlF_3) sa pri tejto teplote rozpustí len ca 11 % Al_2O_3 a prísada 20 % NaCl zníži izotermickú rozpustnosť Al_2O_3 na ca 8 %. V bode, v ktorom izokonzentráta 20 % NaCl pretína čiaru sekundárnej kryštalizácie $\text{Na}_3\text{AlF}_6 + \text{Al}_2\text{O}_3$ na likviduse rezu 4, v, v pri teplote 847 °C (rez 4, v, 5 — obr. 7a), v tavenine sa rozpúšťa len ca 5,5 % Al_2O_3 .

Je pravdepodobné, že v praxi sa takéto vysoké koncentrácie uvedených prísad budú môcť použiť po vyriešení kontinuálneho dávkovania Al_2O_3 , ktoré umožní udržiavať v elektrolyte prakticky konštantnú nízku koncentráciu Al_2O_3 .

Voľba optimálnych koncentrácií sledovaných prísad bude však vyžadovať ďalší výskum ich vplyvu na elektrolyt, predovšetkým vplyvu NaCl na prúdový výťažok a rozpustnosť hliníka v elektrolyte. Bude tiež potrebné preštudovať otázku hraničnej koncentrácie NaCl so zreteľom na reakcie prebiehajúce pri elektrolýze na katóde.

Na experimentálnej časti práce sa zúčastnil L. Bujok, diplomant Katedry anorganickej technológie SVŠT.

Súhrn

Metódou TA a vizuálnou metódou sa preštudoval kryolitový uhol sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$, aby sa zistil vplyv prísady NaCl na teplotu primárnej kryštalizácie a na rozpustnosť Al_2O_3 v taveninách sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3$. Zostrojili sa likvidusy štyroch rezov sústavy $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ pri K.P. = 2,75; 2,5; 2,25 a 2. Likvidusy sú rovnakého typu ako pri sústave $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$.

Potvrdili sa údaje literatúry o vplyve AlF_3 na zníženie teploty primárnej kryštalizácie a rozpustnosti Al_2O_3 v kryolitových taveninách.

Zistilo sa, že prísada NaCl má značný vplyv na zníženie teploty primárnej kryštalizácie tavenín sledovanej sústavy. Prísada 20 % NaCl znižuje teplotu primárnej kryštalizácie Na_3AlF_6 približne o 90 °C.

Zníženie rozpustnosti Al_2O_3 v tavenine vplyvom NaCl závisí od kryolitového pomeru a so stúpajúcou koncentráciou AlF_3 relatívne klesá.

ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ НЕКОТОРЫХ СИСТЕМ,
ИМЕЮЩИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА АЛЮМИНИЯ (V)
ЛИКВИДУС КРИОЛИТОВОГО УГЛА СИСТЕМЫ
 $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$

К. МАТИАШОВСКИИ, М. МАЛИНОВСКИИ

Институт неорганической химии Словацкой академии наук в Братиславе
Кафедра химической технологии неорганических веществ
Словацкой высшей технической школы в Братиславе

Выводы

Методом ТА и визуальным методом изучен криолитовый угол системы $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ с целью выяснить влияние добавки NaCl на температуру первичной кристаллизации и растворимость глинозема в расплавах системы $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3$. Построены ликвидусы четырех плоскостных разрезов системы $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ при криолитовых отношениях К. О. = 2,75; 2,5; 2,25, 2. Установлено, что эти ликвидусы одинакового типа как в случае системы $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$.

Подтвердились литературные данные о влиянии AlF_3 на понижение температуры первичной кристаллизации и растворимости глинозема в расплавах на базе криолита.

Обнаружено, что добавка NaCl существенно влияет на понижение температуры первичной кристаллизации расплавов исследованной системы. Добавка 20% (вс.) NaCl понижает температуру первичной кристаллизации криолита приблизительно на 90°.

Понижение растворимости глинозема в расплаве вследствие воздействия NaCl зависит от криолитового отношения; с повышением концентрации AlF_3 в расплаве это понижение относительно уменьшается.

Поступило в редакцию 1. 8. 1960 г.

PHYSIKALISCH-CHEMISCHE ANALYSE
EINIGER VOM GESICHTSPUNKT
DER ALUMINIUMERZEUGUNG WICHTIGER SYSTEME (V)
LIQUIDUS DES KRYOLITHWINKELS DES SYSTEMS

$\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$

K. MATIAŠOVSKÝ, M. MALINOVSKÝ

Institut für anorganische Chemie an der Slowakischen Akademie der Wissenschaften
in Bratislava

Lehrstuhl für anorganische Technologie an der Slowakischen Technischen Hochschule
in Bratislava

Zusammenfassung

Mittels der Methode der TA und der visuellen Methode wurde der Kryolithwinkel des Systems $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ studiert, um den Einfluss eines Zusatzes von NaCl auf die Temperatur der primären Kristallisation und auf die Löslichkeit des Al_2O_3 in den Schmelzen des Systems $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3$ festzustellen. Es wurden die Liquidusdiagramme von vier Planschnitten des Systems $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—AlF}_3\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$ bei den Kryolithverhältnissen K.V. = 2,75; 2,5; 2,25; 2,0 konstruiert. Die Liquidusdiagramme sind vom gleichen Typ wie beim System $\text{Na}_3\text{AlF}_6\text{—Al}_2\text{O}_3\text{—NaCl}$.

Es wurden die Angaben der Literatur über den Einfluss von AlF_3 auf die Erniedrigung der Temperatur der primären Kristallisation und auf die Erniedrigung der Löslichkeit von Al_2O_3 in den Kryolithschmelzen bestätigt.

Es wurde festgestellt, dass ein Zusatz von NaCl einen beträchtlichen Einfluss auf die Temperaturerniedrigung der primären Kristallisation der Schmelzen des untersuchten Systems ausübt. Ein Zusatz von 20 % NaCl erniedrigt die Temperatur der primären Kristallisation des Na_3AlF_6 annähernd um 90 °C.

Die Erniedrigung der Löslichkeit des Al_2O_3 in der Schmelze durch den Einfluss des NaCl hängt vom Kryolithverhältnis ab und sie sinkt relativ mit steigender AlF_3 -Konzentration.

In die Redaktion eingelangt den 1. 8. 1960

LITERATÚRA

1. Abramov G. A. a spolupracovníci, *Teoretičeskije osnovy elektrometallurgii aluminija*, Moskva 1953. — 2. Belajev A. I., Rapoport M. B., Firsanova L. A., *Elektrometallurgia aluminija*, Moskva 1953. — 3. Belajev A. I., Chem. zvesti 13, 699 (1959). — 4. Matiašovský K., Malinovský M., Chemické zvesti 14, 258 (1960). — 5. Matiašovský K., Malinovský M., Chem. zvesti 14, 353 (1960). — 6. Matiašovský K., Malinovský M., Chem. zvesti 14, 551 (1960). — 7. Matiašovský K., Malinovský M., Chem. zvesti 15, 161 (1961). — 8. Phillips N. W. F., Singleton R. H., Hollingshead E. A., J. Electrochem. Soc. 102, 648 (1955). — 9. Phillips N. W. F., Singleton R. H., Hollingshead E. A., J. Electrochem. Soc. 102, 690 (1955).

Do redakcie došlo 1. 8. 1960

Adresa autorov:

Inž. Kamil Matiašovský, kandidát technických vied, inž. Milan Malinovský, kandidát technických vied, Bratislava, Kollárovo nám. 2, Chemický pavilón SVŠT.